

Aktsomhetsvurderinger for bærekraftig
forretningspraksis

Redegjørelse rapporteringsåret 2023

for Ruter As

□

*Etisk handel Norge har vurdert at rapporten til Ruter As oppfyller våre krav til basisnivå.
Les mer om basisnivå **her**.*

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Til lesere av rapporten

Næringslivet og offentlig sektor har stor påvirkning på mennesker, samfunn, miljø, klima og dyr og kan både bidra positivt til utvikling, men også medvirke negativt og forårsake skade. Virksomheter har derfor en nøkkelrolle i å oppnå FNs bærekraftsmål og Parisavtalens 1,5 graders mål.

Denne rapporten kan brukes som redegjørelse etter åpenhetsloven, men rapporten favner bredere med klima og miljø, sirkulærøkonomi og antikorrupsjon. Våre medlemmer er forpliktet til å jobbe med aktsomhetsvurderinger og årlig rapportere på arbeidet. Medlemmer i Etisk handel Norge som er på Basisnivå1 oppfyller også åpenhetslovens aktsomhetsvurderingsplikt, og delvis informasjonsplikten.

OECDs begrep Responsible Business Conduct er det vi i Etisk handel Norge kaller for bærekraftig forretningspraksis. Den systematiske innsatsen virksomheter gjør for å kartlegge, forebygge, begrense og gjøre rede for hvordan de håndterer risiko for negativ påvirkning, samt rette opp skade for mennesker, dyr, samfunn og miljø – kalles aktsomhetsvurderinger (due diligence). Virksomheter over en viss størrelse er gjennom åpenhetsloven pålagt å gjøre aktsomhetsvurderinger på menneskerettigheter. Alle virksomheter, uavhengig av størrelse, er av norske myndigheter forventet å gjøre aktsomhetsvurderinger også på samfunn, miljø og dyr og etterleve FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. Dette gjelder både næringsliv, offentlig sektor og organisasjoner.

Etisk handel Norges prinsipper (vår Code of Conduct) for bærekraftig forretningspraksis dekker områdene anstendig arbeid, menneskerettigheter, miljø/klima, antikorrupsjon og dyrevelferd. Rapporten viser åpenhet om hvordan virksomheten arbeider med aktsomhetsvurderinger i tråd med UNGP og OECDs retningslinjer. Alle medlemsrapportene gjøres offentlig tilgjengelig på Etisk handel Norges hjemmesider.

Heidi Furustøl

Daglig leder

Etisk handel Norge

Aktsomhetsvurderinger

Denne rapporten er bygget rundt FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter og OECDs modell for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv.

Modellen har seks trinn som beskriver hvordan virksomheter kan jobbe for mer ansvarlig og bærekraftig forretningspraksis. Å være god på aktsomhetsvurderinger betyr ikke at en virksomhet ikke har negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, men heller at virksomheten er åpen og ærlig om utfordringer og håndterer dette på best mulig måte i samråd med sine interessenter. Denne rapporten er delt inn i kapitler basert på denne modellen.

Forord av daglig leder

Ruters visjon er å skape bærekraftig bevegelsesfrihet. Tilbudet vårt skal være for alle: For utestengelse fra felles transportløsninger er i praksis utestengelse fra muligheten til å delta i samfunnet.

I løpet av 2023 har så å si all kollektivtrafikk i hovedstaden blitt utslippsfri. Ruters mål er at all kollektivtransport i Oslo og Akershus skal være utslippsfri i løpet av 2028.

Ruter er har en meget kompleks, global leverandørkjede. Et eksempel er leverandørkjeden til de elektriske bussene, der batterier er et produkt med mange innsatsfaktorer. Samtidig har vi et lovpålagt ansvar for å fremme respekt for menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, både for egne ansatte, ansatte hos operatører og andre underleverandører, både her i Norge og internasjonalt. Ruter er en stor innkjøper av samfunnskritiske transporttjenester. Det gir oss muligheter til å påvirke leverandørmarkedet gjennom de forventningene vi kommuniserer, og kravene vi stiller.

Brudd på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold er i stor grad tilknyttet globale problemstillinger og strukturer. Risikobildet kan endre seg raskt og vi har et ansvar for å følge med på, og forstå, hvordan hendelser og geopolitiske endringer vil påvirke oss. Og ikke minst de menneskene som er tilknyttet oss, direkte og indirekte gjennom våre leverandørkjeder.

For å løse utfordringene identifisert i våre risikovurderinger er vi avhengig av både lokalt og globalt samarbeid for å gjøre en forskjell. Innføringen av åpenhetsloven har vært et viktig steg i riktig retning, fordi den legger grunnlag for samarbeid mellom flere virksomheter og organisasjoner, både offentlige og private. Samtidig er Ruter omfattet av regelverk for offentlige anskaffelser, som på sin side bestemmer hvordan vi kan sette krav til våre leverandører.

EU og enkeltland i Europa innfører regelverk som setter enda høyere krav enn den norske åpenhetsloven, som treffer både Ruter selv og vår leverandørkjede. Ruter er godt i gang med den komplekse oppgaven det er å innføre gode rutiner for aktsomhetsvurderinger. Til nå har vi fokusert på å implementere retningslinjer og rutiner i våre anskaffelsesprosesser, samt å forstå og prioritere risiko i vår verdikjede. Vi er nå i gang med å videreutvikle våre rutiner for å sikre at det vi gjør både er i tråd med OECDs retningslinjer og skreddersydd Ruters organisasjon. Vi skal være klare til å imøtekomme de skjerpede kravene som kommer, både når det gjelder rapportering og aktsomhetsvurderinger i verdikjeden.

Bernt Reitan Jenssen
Administrerende direktør

Styrets signatur

Ruter

Styret i Ruter AS bekrefter med dette å ha mottatt og lest rapport utarbeidet for Etisk handel Norge som også danner grunnlaget for vår redegjørelse:

Aktsomhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis

Redegjørelse rapporteringsåret 2023

Ruter AS
30.04.24, Oslo

Name	Method	Signed at
Tomasgard, Anders	BANKID	2024-05-06 07:54 GMT+02
Ulltveit-Moe, Jens Dag	BANKID	2024-05-01 19:27 GMT+02
Bjella, Kristin	BANKID	2024-04-30 13:28 GMT+02
Seres, Silvija	BANKID	2024-04-30 13:20 GMT+02
Bruun, Sofie	BANKID	2024-04-30 13:05 GMT+02
Christiansen, Lars Syse	BANKID	2024-05-14 22:57 GMT+02
Hagen, Ole Andreas	BANKID	2024-05-14 11:10 GMT+02

This file is sealed with a digital signature. The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

External reference: 8742FE33F58041A58CE7EAD77DFE965C

Oslo
14.05.2024

Nøkkelinformasjon om virksomheten og leverandørkjeden

Nøkkelinformasjon om virksomheten

Navn på virksomheten

Ruter As

Adresse hovedkontor

Dronningens gate 40, 0154 Oslo

Viktigste merker, produkter og tjenester

Ruter planlegger, samordner, bestiller og markedsfører kollektivtrafikken i Oslo og Akershus.

Beskrivelse av virksomhetens struktur

Ruter planlegger, samordner, bestiller og markedsfører kollektivtrafikken i Oslo og Akershus, men verken kjøper inn eller eier busser, trikker, båter eller T-banetrog, eller ansetter førere.

Ruters oppdrag er å legge grunnlaget for et helhetlig, rasjonelt og markedstilpasset kollektivtransportsystem i Oslo og Akershus. I dag står Ruter for over halvparten av landets kollektivtransport. Sammen med kunder, samarbeidspartnere, eiere og myndigheter jobber vi for å gjøre kollektivtrafikken, sammen med sykkel og gange, til et naturlig førstevalg.

Ruter skal tilby et attraktivt og bærekraftig tilbud til innbyggerne i regionen. All transport utføres av ulike operatørselskap som kjører på kontrakt for Ruter, og det er operatørene som kjøper inn materiellet som er nødvendig for å gjennomføre kontraktene – fra buss til dekk og uniformer. Transporten i vårt tilbud utføres av ulike selskaper som har kontrakt med Ruter. Sporveien T-banen og Sporveien Trikken er faste kontraktpartnere, mens buss, spesialtransport og båt tildeles kontrakter etter anbudskonkurranser. Lokaltog kjøres av Vy, som har et prissamarbeid med Ruter i Oslo og Akershus.

Ruter er organisert i ulike enheter, fordelt over fire stab- og støtteenheter, tre resultatenheter og avdelingen Radikale innovasjoner.

Ledergruppen i Ruter består av 8 representanter hvor alle har ansvar for egne enheter. Ruters styre består av 9 representanter, hvorav to av disse er ansattvalgte representanter, og ytterligere to er ansattvalgte observatører.

Omsetning i rapporteringsåret (NOK)

12 191 000 000

Antall ansatte

411

Er virksomheten omfattet av åpenhetsloven?

Ja

Vesentlige organisatoriske endringer siden forrige rapportering og denne rapportens tidsperiode

Ruter har i 2023 skilt ut det digitale utviklermiljøet i et eget selskap, og omorganisert Ruters organisasjon. Den digitale utviklingsavdelingen er skilt ut i et nytt selskap: Tet Digital AS. Rundt 70 ansatte fra Ruter blir med over til det nye selskapet, sammen med 160 konsulenter. Prosessen startet tidlig i 2023 og ferdigstilles ved formell oppstart av det nye selskapet 1. januar 2024.

I forbindelse med utskillelsen av Tet, og en vesentlig del av våre ansatte, har vi gjennomført en nødvendig organisasjonsendring. Prosessen skulle ivareta en hensiktsmessig organisering av Ruter som følge av separasjonen, og har dreid seg om tydeliggjøring av ansvar, roller og tjenester på tvers av organisasjonen. Prosessen med å forbedre samhandlingen fortsetter i 2024, så organisasjonen blir enda bedre rustet til å jobbe sammen for å skape verdi for kundene.

Navn, tittel for kontaktperson for rapporten

Marit Elin Leite, Direktør strategiske anskaffelser

E-post adresse for kontaktperson for rapporten

marit.elin.leite@ruter.no

Informasjon om leverandørkjeden

Generell beskrivelse av virksomhetens innkjøpsmodell og leverandørkjede

Ruter har ingen egeid produksjon, men er en offentlig innkjøper av tjenester og produkter. Vi har en anskaffelsesstrategi som er styrende for alle anskaffelser som Ruter gjennomfører. Anskaffelsesstrategien skal blant annet sikre at Ruter gjør anskaffelser som fremmer klima- og miljøvennlige løsninger og respekt for anstendige arbeidsforhold og grunnleggende menneskerettigheter i verdikjeden. I tillegg til strategiene våre har vi tydelige rutiner, prosedyrer og veiledere som beskriver hvordan vi jobber med anskaffelser. Disse brukes i alle anskaffelser.

Kjøp av transporttjenester utgjør den klart største andelen av Ruters anskaffelsesvolum og er en sentral del av vår leverandørkjede. Ruter kjøper transporttjenester fra operatører. Operatørene som leverer transporttjenestene er ansvarlige for å anskaffe nødvendig materiell og personell til å levere på kontraktene. Disse kontraktene kan eksempelvis være å levere transporttjenester med buss i et geografisk område. Ruter eier selv ingen av driftsmidlene som brukes til å levere mobilitetstilbudet.

Det er operatørene som gjør innkjøp av for eksempel bussene som skal kjøre for Ruter, og de ansetter sjåfører og annet personell. Neste ledd er bussprodusentene, som igjen kjøper inn ulike deler, slik som dekk og batteri fra dekk- og batteriprodusenter. Produsenter av batterier og dekk kjøper råmaterialer fra andre leverandører. Noen selskaper er mer vertikalt integrerte, der de har kontroll over flere deler av leverandørkjeden, mens andre produserer kun en komponent. I en buss er det over 3000 komponenter, og det er dermed en komplisert leverandørkjede.

Bussanleggene er arbeidsplasser som ikke er omfattet av Ruters arbeidsgiveransvar. Fordi de er en så viktig del av Ruters leverandørkjede, tar Ruter likevel et ansvar for å sikre anstendige arbeidsforhold for sjåfører og andre som har anleggene som sin arbeidsplass.

Fra og med 2021 stiller Ruter derfor krav om at det legges frem en forpliktende handlingsplan for drift av anlegget, inkludert arbeidsforhold, som en del av tilbudet i konkurranser om busstjenestekontrakter.

Ruter kjøper også taxi- og spesialtransporttjenester fra taxiselskaper.

Innkjøp av varer og tjenester utenom transporttjenestene er eksempelvis IT-utstyr, uniformer og konsulenttjenester. Leverandørkjeden til de innkjøpte varene og tjenestene er dermed svært varierende, alt ettersom hva slags produkt og hva slags type tjeneste som kjøpes inn.

Antall leverandører som virksomheten har hatt kommersielle relasjoner med i rapporteringsåret

468

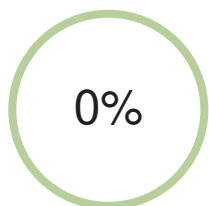
Kommentar til antall leverandører

Antall leverandører inkluderer administrative varer og tjenester, samt transporttjenester.

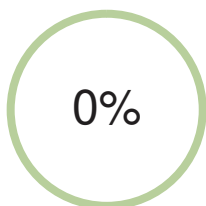

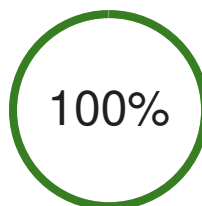
Type innkjøp/ leverandørforhold

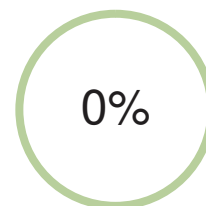
Helt/delvis egneid
produksjon

Innkjøp direkte fra
produsent

Innkjøp via
agent/mellomledd/i
mportør/merkevarel
everandører

Annet

Liste over førsteleddsprodusenter per land

Den europeiske union :	0
Tyrkia :	0
Kina :	0
Sør-Korea :	0
Thailand :	0
Japan :	0
Norge :	0
Danmark :	0
Den Dominikanske Republikk :	0
Peru :	0
Honduras :	0
Colombia :	0
Mexico :	0
Uganda :	0
Sverige :	0
Finland :	0

Listen gir en oversikt over sentrale land for førsteleddsprodusenter av buss, båt, uniformer, IKT-utstyr, møbler og kaffe. Vi har ikke oversikt over antall leverandører per land, dette er derfor ikke oppgitt, og oversikten er ikke uttømmende.

Busser ferdigstilles både i og utenfor Europa, særlig ettersom Kina har etablert seg som en dominerende el-kjøretøyprodusent. Kina er, sammen med Sør-Korea, dominerende hva gjelder produksjon av batterier.

Øybåtene er produsert ved verft i Tyrkia. Disse innkjøpene gjøres ikke av Ruter, men av operatørene.

Ruters innkjøp av varer (slik som it-utstyr og uniformer) skjer via agenter lokalisert hovedsakelig i Norge.

Uniformer produseres i stor grad i Kina.

IKT-utstyr monteres hovedsakelig i Kina, Sør-Korea, Thailand, Japan.

Ruter kjøper Fairtrade-sertifisert kaffe, vår leverandør leverer kaffe fra Peru, Honduras, Colombia, Mexico og Uganda, samt kakao hovedsakelig fra Den dominikanske republikk.

Møbler ferdigstilles i stor grad i Norden og Europa.

Oversikten over produsentland er ikke fullstendig, vi har fokusert på å gi et overblikk over de land og områder som er mest sentrale for våre operatører og leverandører. Listen over land er basert på informasjon fra våre leverandører og offentlig tilgjengelige rapporter om produktgruppene.

Oppgi antall arbeidere hos førsteleddsprodusenter som virksomheten har oversikt over, og hvor mange produsenter dette er basert på:

Antall arbeidere

Antall produsenter dette er basert på

Kommentar til antall arbeidere

Estimatet over antall arbeidere vil være meget upresist og rapporteres derfor ikke. Dette er blant annet fordi vi kjøper alle tjenester og varer fra operatører og agenter, i tillegg til at produksjon av for eksempel busser og båter ikke skjer på en kontinuerlig basis. Arbeidsstokken vil være betydelig større de årene våre operatører gjør innkjøp av for eksempel busser som skal være i drift i flere år.

Viktigste innsatsfaktorer/råvarer for produkter eller tjenester og geografi

Jern/Stål	Australia Brasil Kina
Bauxitt/Aluminium	Australia Brasil Kina
Silisium	Frankrike Italia USA
Kobber	Chile Kina Peru
Kobolt	Australia Kongo Cuba Indonesia Filippinene
Nikkel	Australia Brasil Canada Indonesia Ny Caledonia Filippinene Russland USA
Grafitt	Brasil Canada Kina Sør-Korea Madagaskar Mosambik Russland

Mangan	Australia Brasil Elfenbenskysten Kina Gabon Ghana India Malaysia Ukraina Sør-Afrika
Litium	Argentina Australia Brasil Chile Kina
Bomull	Brasil Kina India Pakistan USA Usbekistan
Naturgummi	Kina Indonesia India Thailand Vietnam
Syntetisk gummi	Japan Sør-Korea Russland Thailand USA

Oversikten over de viktigste råvarene er basert på gjennomgang av verdikjedene for Ruters busser, med hovedråvarer for skrog, batteri og dekk. I tillegg er bomull inkludert ettersom det er en sentral råvare i tekstil. Ruter har ikke en detaljert liste over hvor råvarene faktisk er produsert, men landene er hentet fra rapporter om hvor de ulike råvarene utvinnes på generell basis. Informasjonen er hentet fra Ruters verdikjedeanalyse fra 2019 og en intern oppdatering av denne fra 2023. Råvareland for bomull er hentet fra DFØs høyrisikoliste.

Er virksomheten leverandør til offentlig sektor?

Nei

Mål og fremdrift

Prosessmål og fremdrift i rapporteringsåret

1

Mål: Utarbeide helhetsplan for videre arbeid med åpenhetsloven. Planen vil ha særlig fokus på hvordan Ruter skal jobbe videre med forebygging og reduksjon av skade, overvåking av gjennomføring og resultater, kommunikasjon av påvirkning og gjenoppretting/erstatning der skader har skjedd.

Status: Påbegynt i 2023, videreføres i 2024. Startet ansettelsesprosess for stilling dedikert til arbeid med aktsomhetsvurderinger.

2

Mål: Styrke metodikk og rutiner for 'due dilligence' av potensielle leverandører.

Status: Videreført krav om innledende aktsomhetsvurderinger fra tilbydere i anbudprosesser, senest i anskaffelsen Transporttjenester Follo 2025.

3

Mål: Evaluere og videreutvikle intern organisering av oppgaver tilknyttet åpenhetsloven og fortsette arbeid med intern kompetanseheving.

Status: Startet arbeid med å etablere en helhetlig rutine for aktsomhetsvurderinger, inkludert intern kompetanseheving.

4

Mål: Fortsette samhandling med leverandører om åpenhet i verdikjedene og oppfølging av kontraktene.

Status: Holdt flere dialogmøter med bransjen. Oppdatert Handlingsregler for leverandører og vedlegg til handlingsreglene knyttet til menneskerettigheter.

5

Mål: Vurdere mulighet for bransjesamarbeid om risikokartlegging og leverandøroppfølging.

Status: Startet arbeid med hvordan Ruter kan jobbe for mer bransjesamarbeid som en del av rutinen for aktsomhetsvurderinger.

MÅL FOR KOMMENDE ÅR

1

Ferdigstille rutine for aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer og krav i åpenhetsloven.

2

Sikre ressurser og tydelig ansvarsfordeling internt for arbeid med aktsomhetsvurderinger.

3

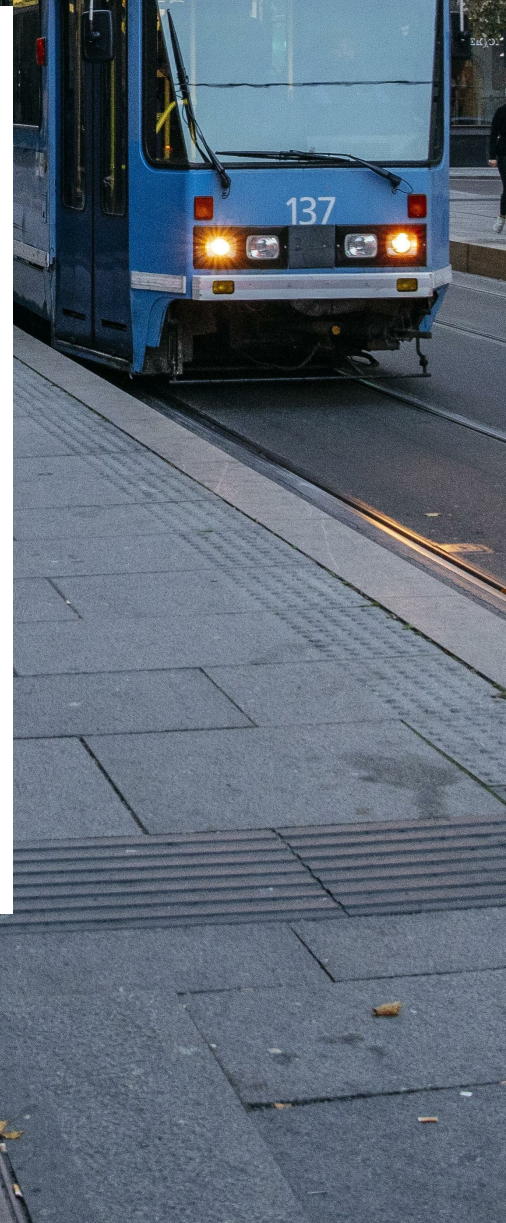
Opprette et forum med representanter fra relevante avdelinger for samarbeid og oppdatering rundt arbeid med aktsomhetsvurderinger.

1

Forankring av bærekraft i virksomheten

Forankring av ansvarlighet knyttet til bærekraftig forretningspraksis i virksomheten handler om å ha strategier, planer, relevante policyer og retningslinjer for aktsomhetsvurderinger som er vedtatt av ledelsen. Disse bør omfatte hele virksomheten, samt virksomhetens leverandørkjede og forretningsforbindelser. Effektive styringssystemer for implementering er en forutsetning for å lykkes, og arbeidet med aktsomhetsvurderinger bør være en integrert del av virksomhetens forretningsdrift. Tydelige forventninger fra toppledelsen, samt tydelig plassering av ansvar innad i virksomheten for implementering av de ulike delene av aktsomhetsvurderinger er viktig. Alle involverte må vite hva de skal gjøre. Åpenhet om forpliktelser virksomheten har til seg selv, utfordringer de står overfor og hvordan dette håndteres, er vesentlig.

1.A Policy for egen virksomhet

1.A.1 Lenke til offentlig tilgjengelig policy for egen virksomhet

<https://ruter.no/om-ruter/selskapsinformasjon/etiske-regler-i-ruter/>

1.A.2 Hva sier virksomheten offentlig om sine forpliktelser til å respektere mennesker, dyr, samfunn, miljø og klima?

Ruters overordnede strategi "Målbilde for bærekraftig bevegelsesfrihet" viser tydelig behovet for en bærekraftig utvikling av mobilitetstilbudet, og Ruters rolle i denne omstillingen. For Ruter handler bærekraftig bevegelsesfrihet om å tilrettelegge for et godt liv, sosial rettferdighet og en god by- og regionsutvikling innenfor jordens tålegrenser. Strategien ligger her: <https://ruter.no/globalassets/dokumenter/ruterrapporter/malbildebarekraftig-bevegelsesfrihet-2022.pdf>.

Ruters etiske retningslinjer forplikter Ruters medarbeidere, inkludert alle ansatte, styremedlemmer og innleide personer til å fremme respekt for og etterleve grunnleggende menneskerettigheter og krav om anstendige arbeidsforhold i forbindelse med sitt arbeid i Ruter. Dette gjelder både internt i Ruter, i leverandørkjeden og i forholdet til samarbeidspartnere. De etiske retningslinjene handler om menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, aktsomhetsvurderinger, gjenoppretting, handelsboikott, habilitet, antikorrupsjon, ikke-diskriminering og respekt, uønsket adferd og handlinger, bi-ervert, fri fagorganisering, yringsfrihet og varsling. Reglene ligger her: <https://ruter.no/om-ruter/selskapsinformasjon/etiske-regler-i-ruter/>.

Som en stor offentlig innkjøper er Ruters viktigste verktøy for påvirkning hvilke forventninger og krav vi stiller ovenfor våre operatører og leverandører. Vi forplikter oss til å utføre aktsomhetsvurderinger, herunder sette krav og følge opp arbeid med etterlevelse av menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i vår anskaffelsesstrategi: <https://ruter.no/globalassets/dokumenter/ruterrapporter/strategi-og-handlingsplaner/ruters-anskaffelsesstrategi-versjon-1.1.pdf>.

Vi sørger for at dette kommuniseres tydelig til alle våre eksisterende og potensielle operatører og leverandører i våre handlingsregler for leverandører som ligger her: <https://ruter.no/om-ruter/strategier-og-handlingsplaner/apenhetsloven/>.

Direkte lenke til handlingsreglene: <https://ruter.no/globalassets/dokumenter/apenhetsloven/handlingsregler-leverandorer-2023.pdf>.

Ruters handlingsregler for leverandører inkluderer et vedlegg som handler spesifikt om ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter og nasjonale sikkerhetsinteresser i leverandørkjeden. Vedlegget bygger på FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter, og inkluderer blant annet ILOs kjernekonvensjoner, FNs barnekonvensjon, arbeidsmiljølovgivning, overholdelse av nasjonale sikkerhetsinteresser, policyer og rutiner for aktsomhetsvurderinger, kontraktsoppfølging og sanksjoner, inkludert krav og forventninger om retting dersom det forekommer brudd på disse kravene og forventningene. Lenke til vedlegget: <https://ruter.no/contentassets/172f0a533c144c82813e49af02db6ac5/handlingsregler-leverandorer-2024-vedlegg.pdf>.

Ruter har en informasjonsside på Ruter.no som handler om hvordan vi jobber med aktsomhetsvurderinger og åpenhetsloven: <https://ruter.no/om-ruter/strategier-og-handlingsplaner/apenhetsloven/>.

Informasjonssiden, handlingsregler til leverandører, vedlegg om menneskerettigheter og Ruters etiske regler er tilgjengelige på engelsk her: <https://ruter.no/en/about-ruter/strategier-og-handlingsplaner/the-transparency-act/> og her: <https://ruter.no/en/about-ruter/about-us/ruters-guidelines-for-ethical-conduct/>.

1.A.3 Hvordan er policy for egen virksomhet blitt utviklet og forankret?

Ruters etiske regler ble vedtatt av Ruters styre 9.4.2019, og sist endret 30.04.2024. Reglene skal revideres minst hvert andre år.

Reglene gjennomgås årlig med alle ansatte og ved alle nyansettelser.

1.B Organisering og internkommunikasjon

1.B.1 Hvordan er arbeidet med aktsomhetsvurderinger organisert i virksomheten, forankret i interne retningslinjer og rutiner og hvorfor?

Ruter har i 2023 flyttet ansvaret for arbeid med aktsomhetsvurderinger, inkludert ansvar for arbeid med åpenhetsloven, til avdeling for Strategiske anskaffelser. Avdelingene Strategiske anskaffelser, Materiell og anlegg, og HR er utførende for ulike deler av kravene i åpenhetsloven og arbeid med aktsomhetsvurderinger.

Strategiske anskaffelser har det overordnede ansvaret for etterlevelse av åpenhetsloven i anskaffelsesprosesser, herunder sikre at krav og forventninger kommuniseres til potensielle leverandører, innhenting av informasjon fra mulige leverandører, markedsdialog om åpenhetsloven, aktsomhetsvurderinger og kontraktsoppfølging.

Åpenhetsloven omfatter et bredt spekter av kompetanse og funksjoner i selskapet. Ruter har derfor valgt å legge hovedansvaret, samt ansvar for koordinering, til én avdeling, samtidig som vi har delegert ansvar for utføring av ulike aktiviteter til de relevante avdelingene.

Strategiske anskaffelser er sammen med Materiell og anlegg utførende i vurdering av leverandørenes oppfyllelse og etterlevelse av kravene i åpenhetsloven.

HR er utførende for kompetansekartlegging og kompetanseheving.

Compliance og juridisk er rådgivere for de andre avdelingene ved spørsmål om åpenhetsloven og tolkninger av lovverket.

Kommunikasjon og Virksomhetsstyring informeres dersom det oppstår avvik fra rutine, om beslutninger eller annen relevant informasjon.

Arbeid med aktsomhetsvurderinger fremover

Ruter skal i 2024 ansette en person som skal ha det løpende ansvaret for aktsomhetsvurderinger og åpenhetsloven. Personen vil ha ansvar for å følge opp arbeidet ute i avdelingene, samt holde i arbeid slik som risikovurderinger, redegjørelse for aktsomhetsvurderinger, videreutvikle rutiner for aktsomhetsvurderinger, og oppfølging av at arbeidet utføres slik rutinene tilsier. Rutinene skal være i tråd med OECDs retningslinjer, og følge OECDs modell for aktsomhetsvurderinger.

1.B.2 Hvordan blir betydningen av virksomhetens aktsomhetsvurderinger konkretisert og tydeliggjort for de ansatte gjennom stillingsbeskrivelse (eller lignende), arbeidsoppgaver og incentivordninger?

Arbeid med aktsomhetsvurderinger vil være konkret og tydelig definert i stillingsbeskrivelsen for den nye rollen i Ruter som vil ha ansvar for dette feltet, som ansettes i 2024.

I tillegg har avdelingen Strategiske Anskaffelser et tydeligere forankret ansvar i arbeidet ettersom hovedansvaret er flyttet til denne avdelingen. Det settes klare forventninger i Ruters anskaffelsesstrategi. Det er direktør for strategiske anskaffelser som har ansvaret for å sikre etterlevelse.

Å forankre ansvar ytterligere for de ulike roller som er sentrale for arbeidet med aktsomhetsvurderinger i Ruter vil være et fokus i 2024. Dette vil være en del av arbeidet med å videreutvikle den helhetlige rutinen for arbeid med aktsomhetsvurderinger.

1.B.3 Hvordan sikres det at relevante ansatte har tilstrekkelig kompetanse til å gjennomføre arbeidet med aktsomhetsvurderinger?

Flere ansatte har deltatt på kurs i regi av Etisk Handel Norge, men Ruter anerkjenner behovet for en mer strukturert tilnærming til kompetanseheving fremover. Det sikres at den nye rollen som vil ha ansvar for aktsomhetsvurderinger, etisk handel og åpenhetsloven har tilstrekkelig kompetanse for dette arbeidet, og bidrag til intern kompetansebygging vil inngå i den nye funksjonens oppgaver.

1.C. Planer og ressurser

1.C.1 Hvordan er virksomhetens forpliktelser til å respektere mennesker, samfunn, dyr og miljø forankret i virksomhetens strategier og handlingsplaner?

Ruters forpliktelser til å respektere mennesker, samfunn, dyr og miljø er først og fremst forankret gjennom krav, planer og strategier fra eiere og offentlige myndigheter.

Ruter eies av Oslo kommune og Akershus fylkeskommune, og drives etter eiernes vedtatte mål og planer. Dette vil si at Ruter blant annet er forpliktet til Oslo-modellen og Viken-modellen, som begge setter krav og føringer til ansvarlig forretningspraksis, og respekt for mennesker, miljø og samfunn. Klimastrategi for Oslo mot 2030 setter mål som omfatter Ruter. Det er klare mål om å redusere biltrafikken, gjøre kollektivtransport til førstevalget for reisende, og at kollektivtransporten skal være utslippsfri senest innen 2028. Ruter er også omfattet av lov om offentlige anskaffelser, der §5 krever at anskaffelsespraksis skal innrettes slik at den bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning og ha egnede rutiner for å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter. Ruter er også omfattet av åpenhetsloven.

Våre forpliktelser videreføres i vår overordnede strategi "Målbilde for bærekraftig bevegelsesfrihet" er tydelig når det gjelder viktigheten av bærekraft i Ruters oppgave om å skape bevegelsesfrihet for innbyggere i Oslo og Akershus.

Visjonen om bærekraftig bevegelsesfrihet defineres i målbildet slik:

"Bærekraftig - løsningene må ivareta miljømessige, sosiale og økonomiske hensyn."

"Bevegelsesfrihet - friheten til at innbyggerne kan leve sine liv ved å enkelt og komfortabelt kunne ha mulighet til å reise dit de vil, når de vil, uavhengig av den enkeltes forutsetninger."

Ruter har en bærekraftsstrategi som bringer videre visjonen ved å fokusere på åtte av FNs bærekraftsmål. Blant disse er bærekraftige byer og samfunn, god helse, anstendig arbeid og økonomisk vekst, mindre ulikhet og ansvarlig forbruk og produksjon spesielt sentrale i forhold til arbeid med aktsomhetsvurderinger.

Videre følger Ruters anskaffelsesstrategi, som er styrende for alle anskaffelser Ruter gjennomfører. Den skal blant annet sikre at Ruter gjør anskaffelser som fremmer klima- og miljøvennlige løsninger og respekt for anstendige arbeidsforhold og grunnleggende menneskerettigheter i Ruters verdikjede.

I tillegg til strategiene våre har vi tydelige rutiner, prosedyrer og veiledere som beskriver hvordan vi jobber med anskaffelser og innkjøp.

1.C.2 Hvordan følges virksomhetens strategier og planer for å være ansvarlig og bærekraftig opp av ledelse og styre?

Selskapets styre og ledelse har vært delaktige i utarbeidelse av selskapets målbilde. Ledergruppen styrer selskapet ut ifra Ruters mål om bærekraftig bevegelsesfrihet.

FNs bærekraftsmål er integrert i Ruters målhierarki. Ruter rapporterer månedlig til våre eiere på indikatorer for måloppnåelse av selskapets mål, herunder flere KPI-er knyttet til bærekraft: Utslippsfri drift, trafikksikkerhet, sirkularitet og opplevd bevegelsesfrihet for funksjonshemmede.

Styret godkjenner og signerer rapportering til Etisk handel, og redegjørelse i forbindelse med åpenhetsloven.

Styret godkjenner og vedtar Handlingsregler for leverandører og tilhørende vedlegg for ivaretagelse av menneskerettigheter.

Øverste leder for anskaffelser, direktør for strategiske anskaffelser, godkjenner prosedyrer og rutiner for anskaffelser i Ruter.

1.D Partnerskap og samarbeid med forretningsforbindelser, spesielt leverandører

1.D.1 Hvordan tydeliggjør virksomheten viktigheten av ansvarlighet og bærekraft i møte med forretningsforbindelser, spesielt i leverandørkjeden?

Ruters har tydelig kommunisert viktigheten av ansvarlighet og våre krav til leverandører gjennom våre handlingsregler. Alle leverandører skal overholde Ruters handlingsregler med vedlegg om krav til ivaretagelse av menneskerettigheter.

Ruters handlingsregler for leverandører ligger offentlig tilgjengelig her:

<https://ruter.no/globalassets/dokumenter/apenhetsloven/handlingsregler-leverandorer-2023.pdf>

Disse handlingsreglene gjelder for alle leverandører og er minimumskrav for samarbeid med Ruter. (ref. krav 1.6 og 1.7)

"Vedlegg til handlingsreglene - Kontraktsvilkår for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter og nasjonale sikkerhetsinteresser i leverandørkjeden" skal i utgangspunktet inkluderes i avtaler med leverandører av varer eller tjenester med særlig risiko for brudd på ansvarlige arbeidsforhold eller menneskerettigheter, men vedlegget benyttes for alle konkurranser og leverandører uavhengig av risiko. Vedlegget ligger også på våre nettsider: <https://ruter.no/contentassets/172f0a533c144c82813e49af02db6ac5/handlingsregler-leverandorer-2024-vedlegg.pdf>

Ruter har i tillegg til dette vært tydelige i kommunikasjon om åpenhetsloven og våre forventninger til leverandørene av transporttjenestekontraktene. Transporttjenestekontraktene er Ruters viktigste kontrakter og innebærer kjøp av transporttjenestene som leveres under Ruters merkevare.

Dette har blant annet blitt kommunisert til våre største leverandører i faste møter i vårt Operatør- og partnerforum, både i 2021, 2022 og 2023. Oversikt over våre dialogkonferanser og forum ligger her:

<https://ruter.no/kollektivanbud/moter/>

Ruter tar også opp arbeidsforhold og menneskerettigheter i dialogkonferansene som er del av prosessen for nye transporttjeneste-anbud.

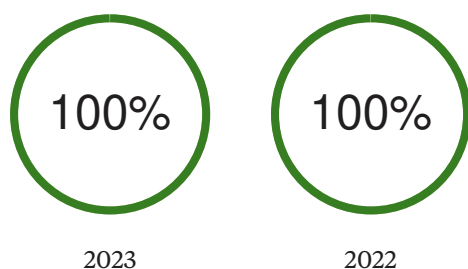
I 2023 har Ruter blant annet holdt innlegg om åpenhetsloven og aktsomhetsvurderinger ved Dialogkonferanse og befarung av bussanlegg i forbindelse med konkurransen Transporttjenester Follo 2025, mars 2023, og ved Operatør- og partnerforum i september 2023.

Ruter ber leverandører som deltar i konkurranser hvor det er risiko for brudd på menneskerettighetene om at en innledende aktsomhetsvurdering leveres sammen med tilbudet. Hensikten er å sikre at tilbydere gjør undersøkelser før de velger leverandører av materiell, slik at kontraktsvilkårene kan følges opp på best mulig måte i kontraktsperioden, og forpliktelsene i åpenhetsloven ivaretas.

Indikator

Andel av bedriftens leverandører som har akseptert retningslinjer for leverandører

1.E Erfaringer og endringer

1.E.1 Hvilke erfaringer har virksomheten gjort seg om arbeidet med bærekraftig forretningspraksis i rapporteringsåret, og hva har endret seg som et resultat av dette?

Vi ser at det er behov for å kontinuerlig utvikle vårt arbeid med bærekraftig forretningspraksis, hvilket innebærer å allokere flere ressurser til dette arbeidet, og gjøre organisatoriske endringer som tilrettelegger for arbeidet best mulig. Derfor har vi flyttet ansvar for aktsomhetsvurderinger til avdeling for anskaffelser, og besluttet å ansette en person som skal ha fokus kun på dette arbeidet, samt følge opp de avdelinger som er involvert i arbeidet.

2

Fastsette fokus for rapporten

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø

Kartlegging handler om å identifisere virksomhetens risiko for, og faktiske negative påvirkning/ skade, på mennesker, dyr, samfunn og miljø, inkludert i leverandørkjeden og gjennom forretningsforbindelser. Det handler om å først danne seg et overordnet risikobilde, for så å prioritere mest vesentlige risikoområder for grundigere kartlegging og håndtering av funn. Hvordan virksomheten er involvert i eventuell negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, er sentralt for å avgjøre riktig respons og tiltak. Involvering av interessenter, spesielt påvirkede parter, er sentralt i kartleggingsarbeidet, så vel som i tiltak for å håndtere utfordringene på en god måte.

2.A Kartlegging og prioritering

PRIORITERT NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE FOR MENNESKER, DYR, SAMFUNN OG MILJØ

Å prioritere en eller flere risikoområder på bakgrunn av alvorlighetsgrad, betyr ikke at noen risiko er viktigere enn andre, eller at virksomheter ikke gjør noen med annen risiko, men at det som har størst negativ påvirkning prioriteres først. Kartlegging og prioritering er en kontinuerlig prosess.

2.A.1 List opp virksomhetens faktiske negative konsekvenser og/eller prioriterte vesentlig risiko for negativ påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø. Merk at de prioriterte risikoene dere lister opp i tabellen under vil bli overført til trinn 3 av denne rapporten, hvor dere vil bli bedt om å besvare hvordan dere arbeider med å stanse, forebygge eller redusere den negative påvirkningen.

Prioritert negativ påvirkning / skade	Relatert tema	Geografi
Arbeidsforhold i bussproduksjon	Tvangsarbeid Fagorganisering og kollektive forhandlinger Barnearbeid Diskriminering Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Miljø	Globalt
Arbeidsforhold på bussanlegg	Helse, miljø og sikkerhet	Norge
Arbeidsforhold ved produksjon av uniformer og IT-utstyr	Tvangsarbeid Fagorganisering og kollektive forhandlinger Barnearbeid Diskriminering Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Miljø	Globalt
Arbeidsforhold under taxi- og spesialtransporttjenester	Fagorganisering og kollektive forhandlinger Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Regulære ansettelses	Norge

Det finnes også informasjon om Ruters risikovurderinger på <https://ruter.no/om-ruter/strategier-og-handlingsplaner/apenhetsloven/>

BEGRUNNELSE FOR HVORFOR DISSE UTFORDRINGENE ER PRIORITERT SOM MEST VESENTLIGE FOR MENNESKER, DYR, SAMFUNN OG MILJØ

2.A.2 Beskriv: a) virksomhetens rutiner for kartlegging og identifisering av risiko og hvordan den negative påvirkningen/skaden ble identifisert og prioritert i denne perioden. b) eventuelle deler av virksomheten som ikke er dekket i denne rapporteringen (produktgrupper, egne produkter, avdelinger eller lignende) og hvorfor dere har valgt å ikke prioritere disse i det videre arbeidet; c) hvordan informasjon ble hentet inn, hvilke kilder som er benyttet og hvilke interessenter som er involvert/dere har snakket med; d) om det er identifisert områder eller tema hvor det er manglende informasjon for å danne seg et helhetlig bilde, og hvordan dere planlegger å gå frem for å få mer informasjon/håndtere dette.

A) Rutiner for kartlegging og identifisering av risiko

Ruter følger opp risiko i leverandørkjeden ved blant annet å følge tett med på nyhetsbildet, relevante rapporter om risiko i bransjen, endring i lovverk, seminarer og arrangementer og informasjon gjennom møter og dialog med aktører i transportsektoren.

Ruter ber leverandører som deltar i konkurranser hvor det er høy risiko for brudd på menneskerettighetene om at en innledende aktsomhetsvurdering leveres sammen med tilbudet. Hensikten er å sikre at tilbydere gjør undersøkelser før de velger sine leverandører slik at kontraktsvilkårene kan følges opp på best mulig måte i kontraktperioden, og forpliktelsene i åpenhetsloven ivaretas.

Leverandøren som vinner konkurransen må gjøre undersøkelser basert på bransjekunnskap, generell kunnskap om risikofaktorer i produksjonsland og besøk på produksjonssteder. Ruter følger opp leverandøren som vinner tilbudet med oppfølgingsmøter, oppfølgingsspørsmål i henhold til de rutiner og undersøkelser de har beskrevet i sitt tilbud, og videre samarbeid om hvordan man skal gripe an problemstillingene.

Spesifikk negativ påvirkning og skade Arbeidsforhold i bussproduksjon

Ruter gjennomførte i 2019 en kartlegging av verdikjeden til buss, inkludert li-ion-batterier. Risikovurdering for elbusser og batterier ble oppdatert i 2023 til intern bruk. Verdikjedeanalysene tegnet et bilde av miljøpåvirkning og risiko for dårlige arbeidsforhold og menneskerettighetsbrudd i ulike deler av livsløpet til busser. Analysen baserte seg på informasjon fra anerkjente, åpne kilder, som rapporter fra ILO og Amnesty International. Ruter har brukt verdikjedeanalysene både til å forstå hvordan vi kan bidra til positive endringer, til å prioritere og til å iverksette konkrete tiltak. Kinas stadig økende dominans av produksjon av både elbusser og batterier, samt politiske endringer i Kina, viste et endret risikobildet i 2023 i forhold til analysen fra 2019.

Utvinning av råmaterialer som inngår i li-ion-batteriproduksjon er fremdeles den delen av Ruters verdikjede med høyest risiko for brudd på menneskerettighetene og arbeidstakerrettigheter, hvor farlig arbeid, tvangsarbeid, barnarbeid, menneskerettighetsbrudd og miljødeleggelse er sannsynlig. Mest kjent er menneskerettighetsbrudd, barnarbeid og farlig arbeid i forbindelse med utvinning av kobolt i DR Kongo. Men utvinning av andre batteriråvarer er også forbundet med risiko.

I konkurransegrunnlaget for konkurransen om Transporttjenester Follo 2025, som ble signert november 2023 er kravet om innledende aktsomhetsvurderinger formulert slik:

"Menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold (åpenhetsloven)

Tilbudsbrevet skal gi en beskrivelse av tilbyders innledende aktsomhetsvurderinger, som omfatter en beskrivelse av leverandørkjeden og tilbyders vurdering av risiko for menneskerettighetsbrudd og dårlige arbeidsforhold knyttet til denne konkrete kontrakten. (Se åpenhetsloven § 4)."

Før konkurransen ble det utført en oppdatering av risikokartleggingen for el-busser og batterier, for å vurdere Ruters vurdering av risiko mot tilbydernes innledende aktsomhetsvurderinger og risiko. Den spesifikke informasjonen vi mottar fra tilbyderne om risiko i deres leverandørkjede er fulgt opp videre i dialog med tilbudsvinner.

Arbeidsforhold på bussanlegg

Bussanleggene er arbeidsplasser som ikke er omfattet av Ruters arbeidsgiveransvar. Fordi de er en så viktig del av Ruters leverandørkjede, tar Ruter likevel et ansvar for å sikre anstendige arbeidsforhold for sjåfører og andre som har anleggene som sin arbeidsplass. Dette gjelder både bygningsmessige forhold, inkludert tilgang til toalett og pauserom, samt overholdelse av arbeidsmiljølovens bestemmelser generelt.

Vaskehallene på bussanleggene peker seg særlig ut med stor slitasje og manglende tilrettelegging for de ansatte. Fra og med 2021 stiller Ruter derfor krav om at det legges frem en forpliktende handlingsplan for drift av anlegget, inkludert arbeidsforhold, som en del av tilbudet i konkurranser om busstjenestekontrakter.

Anstendige arbeidsforhold innebærer tilgang til tilfredsstillende toaletter og pauserom. Toalett- og pausefasiliteter til bussjåfører ved endeholdeplasser har lenge vært en utfordring og har blitt nedprioritert.

Arbeidsforhold under taxi- og spesialtransporttjenester

Ruter anser taxi- og spesialtransport som et område der det er risiko for uordnede arbeidsforhold. Dette er tjenester som Ruter er en stor innkjøper av, og som skal sikre gode tjenester til våre kunder. Det er viktig at vi jobber for å sikre trygge og ryddige arbeidsforhold og anstendige lønnsvilkår i tråd med norske standarder og verdier i arbeidslivet.

Arbeidsforhold ved produksjon av uniformer og IT-utstyr

For innkjøp av varer og tjenester har Ruter gjennomført en risikokategorisering av sin portefølje, basert på DFØs høyrisikoliste og andre kilder til informasjon om risiko for menneskerettighetsbrudd og sannsynlighet for dårlige arbeidsforhold, som Etisk handel Norge. Når disse kontraktene skal kunngjøres stiller Ruter krav om at leverandør gjennomfører innledende aktsomhetsvurderinger. Ruter vurderer IT-utstyr og uniformer som produkter med høy risiko for brudd på anstendige arbeidsforhold og menneskerettigheter.

B) Eventuelle deler av virksomheten som ikke er dekket i rapporten

Ruter har vurdert at alle anskaffelser i utgangspunktet har risiko for brudd på arbeidsforhold og menneskerettigheter, unntatt er rene konsulent-anskaffelser hvor risikoen er vurdert til å være svært lav.

C) Informasjonsinnhenting, kilder og interessenter

Verdikjedeanalysene som nevnt over er basert på offentlig tilgjengelige kilder, dette inkluderer rapporter om områder, produksjonsprosesser, bransjer og tematikk som anses som relevant for å danne et bilde av risikofaktorene i verdikjedene som er analysert.

Ulike produksjonsland og produksjonsprosesser har ulik sannsynlighet for uanstendige arbeidsforhold og menneskerettighetsbrudd. Det finnes en rekke kilder til informasjon om dette. En viktig kilde er ILO (International Labour Organization), FN-organisasjonen som jobber med å sikre arbeideres rettigheter verden over. Bransjerapporter og land-rapporter gir et generelt bilde. Utover dette har vi basert vurderingene på intern bransjekunnskap og DFØs høyrisikoliste.

D) Områder med manglende informasjon

Ruter søker bedre og mer detaljert innsikt i våre verdikjeder. Bransjerapporter og land-rapporter gir et generelt bilde. Kompliserte verdikjeder for de tusenvis av bestanddelene en buss, og komplekse verdikjeder for tekstiler og IT-produkter, gjør at det er svært krevende å danne et fullstendig bilde. Det viktigste virkemidlet for å fremskaffe bedre og mer detaljert informasjon er kravstilling til at våre operatører gjennomføre og dele egne aktsomhetsvurderinger av sine leveranser. Disse følger vi opp tett med oppfølgingsspørsmål og der vi ser det nødvendig forespør vi dokumentasjon. Ved at vi selv er oppdatert på risikobildet i våre verdikjeder, kan vi stille de rette spørsmålene og bidra til at det rettes oppmerksomhet til disse temaene.

ANNEN NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE

2.A.3 Beskriv annen negativ påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø som ble identifisert i kartleggingen i egen virksomhet, leverandørkjeden eller hos forretningsforbindelser i rapporteringsåret og hvordan disse er håndtert

Ruter prioriterer de risikoområder som er beskrevet som mest vesentlige, og følger opp og vurderer prioriteringen av andre temaer kontinuerlig.

3

Håndtering av prioritert påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere handler om å håndtere funn fra kartleggingen på en god måte. Virksomhetens mest vesentlige negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø prioriteres først. Dette betyr ikke at annen risiko er uvesentlig eller at det ikke håndteres. Hvordan virksomheten er involvert, er sentralt for å treffe riktige tiltak. Faktisk negativ påvirkning/skade som virksomheten forårsaker eller bidrar til må stanses, forebygges og reduseres. Virksomheter som er direkte forbundet med negativ påvirkning må bruke sin innflytelse til å få forretningsforbindelser (f.eks. leverandører) til å stanse, forebygge og redusere dette. Dette innebærer å utvikle og iverksettes planer og rutiner for å håndtere risiko, og kan kreve endringer i egne policyer og styringssystemer. Virksomheters vellykkede håndtering av negativ påvirkning på mennesker, dyr samfunn og miljø er et avgjørende bidrag til FN's bærekraftsmål.

3.A Stanse, forebygge eller redusere

3.A.1 Legg til mål, status på fremdrift, og beskriv tiltak dere har iverksatt for å håndtere virksomhetens prioriterte negative påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø:

Prioritert negativ påvirkning/skade	Arbeidsforhold i bussproduksjon
Overordnet mål :	Ruters anskaffelsesprosesser skal sikre innkjøp av busser som er produsert i tråd med Ruters handlingsregler.
Status :	Pågående
Mål i rapporteringsåret :	<ul style="list-style-type: none"> * Fortsette dialog og bransjesamarbeid med operatører for økt åpenhet i verdikjeden * Strukturere intern organisering for vurdering av tilbud opp mot Ruters handlingsregler og åpenhetsloven * Styrke Ruters kontraktsoppfølging * Videre arbeid med intern kompetanseheving på åpenhetsloven og etikk i anskaffelser * Utforske mulighet for bransjesamarbeid om risikovurderinger og leverandøroppfølging * Delta i arbeidsgruppe ledet av DFØ om hvordan offentlige innkjøpere kan stille krav til batterimarkedet

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

- * Arbeid med dialog med leverandører er et pågående arbeid. I 2023 har Ruter blant annet holdt innlegg om åpenhetsloven og aktsomhetsvurderinger ved Dialogkonferanse og befaring av bussanlegg i forbindelse med konkurransen Transporttjenester Follo 2025, i mars 2023, og ved Operatør- og partnerforum i september 2023.
- * Ruter har plassert ansvar for aktsomhetsvurderinger og åpenhetsloven i Strategiske anskaffelser, og opprettet ny rolle i Strategiske anskaffelser som vil være ansvarlig for aktsomhetsvurderinger, og startet rekrutteringsprosessen.
- * Etablering av en helhetlig rutine for arbeid med aktsomhetsvurderinger inkluderer styrking av kontraktsoppfølging.
- * Kompetanseheving er inkludert i arbeidet med rutine for aktsomhetsvurderinger. Ny ressurs, som vil ansettes i 2024, vil få dette som en av flere viktige oppgaver.
- * Mulighet for bransjesamarbeid videreføres innenfor rammen av Kollektivtrafikkforeningen og i samarbeid med DFØ.
- * Ruter har deltatt i arbeidsgruppe ledet av DFØ om EUs batteriforordning, og hvordan den vil sette rammer for arbeidet med bærekraftige batterier.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Mål for kommende rapporteringsår:

- * Ruter skal utarbeide en detaljert og helhetlig rutine for arbeid med aktsomhetsvurderinger.
- * Ruter skal kontinuerlig følge opp de områdene med høyest risiko og sikre rutinemessig kontraktsoppfølging.
- * Ruter skal delta aktivt i bransjesamarbeid og dialog.
- * Ruter skal jobbe videre med kompetanseheving.

Forventede resultater:

- * Reorganiseringen og nyansettelse med ansvar for aktsomhetsvurderinger og åpenhetsloven forventes å kunne øke kompetansen i avdelingen, på tvers av organisasjonen og styrke anskaffelsesprosesser og oppfølging av kontrakter.
- * Dialog og bransjesamarbeid forventes å kunne bidra til mer kunnskap på tvers av selskaper, samt videreutvikle arbeidet med aktsomhetsvurderinger.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Arbeidsforhold på bussanlegg
Overordnet mål :	Ruter har som mål å sikre ansatte på anlegg et anstendig og godt arbeidsmiljø som ivaretar de ansattes behov. I den forbindelse vil Ruter være en pådriver for å sørge for at anleggene holder en god standard.
Status :	Ruter jobber kontinuerlig med forbedring av arbeidsforholdene på bussanlegg og bedring av sjåførfasiliteter. Les mer om vår tilnærming, mål og tiltak i Ruters strategi for bussanlegg: https://ruter.no/globalassets/dokumenter/ruterrapporter/strategi-og-handlingsplaner/strategi-for-bussanlegg-2022.pdf
Mål i rapporteringsåret :	<ul style="list-style-type: none"> * Etablere 5 nye sjåførfasiliteter * Tettere oppfølging av kjørekontrakter mtp. tiltak operatør og anleggseiere skal gjennomføre på bussanlegg i kontraktperioden * Oppstart av fire nye kjørekontrakter, med vesentlig mer omfattende oppfølgingsregime enn tidligere kontrakter

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

- * Etablering av 5 nye sjåførfasiliteter er gjennomført i 2023.
- * Tettere oppfølging av kjørekontrakter er pågående, og Ruter arbeider med å etablere en rapporteringsløsning for bussanlegg.
- * Oppstart av nye kjørekontrakter med mer omfattende oppfølgingsregime er gjennomført.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Mål for kommende rapporteringsår:

- * Etablering av rapporteringsløsning for bussanlegg.
- * Igangsette arbeid med mer omfattende oppfølging i tråd med de nye kjørekontraktene.

Forventede resultater:

- * Etablering av nye sjåførfasiliteter forventes å bidra til bedre standarder.
- * Rapporteringsløsningen forventes å gi bedre innsikt i behov for utbedringer, og gi informasjon om hvilke tiltak som bør igangsettes.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Arbeidsforhold ved produksjon av uniformer og IT-utstyr
Overordnet mål :	Ruters anskaffelsesprosesser skal sikre innkjøp av uniformer og IT-utstyr som er produsert i tråd med Ruters handlingsregler.
Status :	Pågående. Ruter har reorganisert ansvaret for arbeid med plassert ansvar for aktsomhetsvurderinger og åpenhetsloven til i Strategiske anskaffelser, samt vedtatt og opprettet ny rolle i Strategiske anskaffelser som vil være ansvarlig for aktsomhetsvurderinger, og startet rekrutteringsprosessen.
Mål i rapporteringsåret :	<ul style="list-style-type: none"> * Fortsette dialog med leverandører for økt åpenhet i verdikjeden * Strukturere intern organisering for vurdering av tilbud opp mot Ruters handlingsregler og åpenhetsloven * Styrke Ruters leverandøroppfølging * Videre arbeid med intern kompetanseheving på åpenhetsloven og etikk i anskaffelser

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

- * Ruter har jobbet videre med intern organisering for vurdering av tilbud opp mot Ruters handlingsregler ved å plassere ansvaret for arbeid med aktsomhetsvurderinger og åpenhetsloven til i Strategiske anskaffelser, samt vedtatt og opprettet ny rolle i Strategiske anskaffelser som vil være ansvarlig for aktsomhetsvurderinger, og startet rekrutteringsprosessen.
- * Et tiltak for oppfølging av leverandøroppfølging i 2023 er et iverksatt prosjekt for bærekraftig arbeidstøy/uniformer.
- * Ruter har startet arbeidet med å etablere en helhetlig rutine for aktsomhetsvurderinger som inkluderer intern kompetanseheving.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Mål for kommende rapporteringsår:

- * Ruter skal utarbeide en detaljert og helhetlig rutine for arbeid med aktsomhetsvurderinger som inkluderer kontraktsoppfølging.
- * Ruter skal kontinuerlig følge opp de områder med høyest risiko.
- * Ruter skal delta aktivt i bransjesamarbeid og dialog.
- * Ruter skal jobbe videre med kompetanseheving knyttet til etikk i anskaffelser av uniformer og IT-utstyr.

Forventede resultater:

- * Reorganiseringen og nyansettelse med ansvar for aktsomhetsvurderinger og åpenhetsloven forventes å kunne øke intern kompetanse og styrke anskaffelsesprosesser og oppfølging av kontrakter.
- * Dialog og bransjesamarbeid forventes å kunne bidra til mer kunnskap på tvers av selskaper ved utvikling av felles krav, samt videreutvikle arbeidet med aktsomhetsvurderinger.
- * Fortsettelse av prosjekt for bærekraftige uniformer forventes å bidra i arbeidet med å sikre innkjøp av uniformer miljøvennlig produsert under gode arbeidsforhold.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Arbeidsforhold under taxi- og spesialtransporttjenester
Overordnet mål :	Ruters anskaffelsesprosesser skal sikre at innkjøp av tjenester er i tråd med Ruters handlingsregler, og at tjenesteleverandører ivaretar at sine ansatte har et anstendig og godt arbeidsmiljø som ivaretar de ansatte og kundenes behov.
Status :	Pågående
Mål i rapporteringsåret :	Målet er nytt og det ble derfor ikke rapportert mål for rapporteringsåret (2023).

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Tiltak vil følge av målene som settes for kommende rapporteringsår.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Mål for kommende rapporteringsår:

- * Ruter skal utarbeide en detaljert og helhetlig rutine for arbeid med aktsomhetsvurderinger som inkluderer kontraktsoppfølging knyttet til taxi/spesialtransport/minibuss.
- * Ruter skal kartlegge og følge opp de områder med høyest risiko.
- * Ruter skal delta aktivt i bransjesamarbeid og ha tettere dialog med tjenesteleverandører innen taxi/spesialtransport/minibuss.
- * Ruter skal jobbe videre med kompetanseheving knyttet etikk i anskaffelser knyttet til taxi/spesialtransport/minibuss.

Forventede resultater:

- * En detaljert rutine som styrker kontraktsoppfølgingen av leverandørene forventer å kunne øke kompetansen i avdelingen, på tvers av organisasjonen og styrke anskaffelsesprosesser og oppfølging av kontrakter.
- * Kartlegging og oppfølging, samt kompetanseheving forventer å gi et mer detaljert innblikk i risiko og hensiktsmessige tiltak.
- * Dialog og bransjesamarbeid forventes å kunne bidra til mer kunnskap på tvers av leverandørene, samt videreutvikle arbeidet med aktsomhetsvurderinger.

3.B Andre tiltak for å håndtere negativ påvirkning/skade:

Beskriv virksomhetens tverrgående tiltak for å stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning/ skade på mennesker, samfunn og miljø i leverandørkjeden

3.B.1 Reduksjon av natur- og miljøpåvirkning

Lokale utslipp som nitrogenoksider (NOx) og partikkelutslipp (PM) samt støy.

Transport bidrar ikke bare til globale klimagassutslipp, men også støy og utslipp som forverrer luftkvaliteten lokalt. I tillegg til målet om reduserte klimagassutslipp, er ønsket om å redusere støy og lokale utslipp bakgrunnen for Ruters strategi Utslippsfri 2028.

Ruters viktigste tiltak for videre reduksjon av lokale utslipp er utslippsfri transport. Innen 2028 skal alle kjøretøy som kjører for Ruter være utslippsfrie, og allerede i 2023 vil tilbudet i Oslo by være utslippsfritt. Dette vil eliminere NOx-utslipp, redusere partikkelutslipp og bidra til en vesentlig reduksjon av støy.

3.B.2 Reduksjon av klimagassutslipp

Innen 2028 skal alle kjøretøy som kjører for Ruter være utslippsfrie. I 2023 vil tilbudet i Oslo by være utslippsfritt.

Ruters viktigste bidrag for å redusere miljø- og klimabelastningen fra persontrafikk, er at vi tilbyr et attraktivt alternativ til privatbilisme. I august 2023 var Ruters passasjertall på høyde med antall reisende før pandemien, da halvparten av de kollektivreisende valgte bort Ruters tilbud.

3.B.3 Tilpasning av egen innkjøpspraksis (sourcing)

Ruters rolle som offentlig innkjøper gir oss mulighet til å påvirke leverandørmarkedet gjennom de forventningene vi kommuniserer til leverandørmarkedet og de kravene vi stiller i våre anbud. Vi skal bruke denne muligheten til å dytte leverandørmarkedet til å utvikle og tilby løsninger som gjør vår mobilitet mer bærekraftig.

For å lykkes med dette må vi ha dialog og samarbeid med våre leverandører; vi må forstå hva leverandørene realistisk kan få til. Vi skal stille forventninger som leverandørene må strekke seg for å levere på, men dersom vi stiller krav som leverandørene ikke evner levere på eller gir betydelig økte kostnader oppnår vi ikke det vi ønsker. Vi er derfor avhengig av samarbeid med og forståelse av leverandørmarkedet for å lykkes.

I tilfeller hvor markedet er umodent kan Ruter stille krav til at leverandørene leverer dokumentasjon, uten at Ruter evaluerer denne dokumentasjonen som del av kontraktstildelingen.

Et eksempel på dette er at vi i nyere kontrakter ber leverandørene levere en livssyklus-analyse (LCA) for materiellet, men uten at dette evalueres ved kontraktstildeling. På denne måten signaliserer vi til markedet at dette er dokumentasjon vi fremover vil forvente at våre leverandører har kontroll på og at vi vil kunne bruke dette som del av evalueringen i kommende kontrakter.

Å sammenligne livssyklusanalyser og gi poeng i anbudskonkurranser på nåværende tidspunkt er ikke mulig, siden det mangler standarder som sikrer at analysene er sammenlignbare.

Ruter har brukt denne strategien for å gjennomføre Utslippsfri 2028-målet. Prosessen startet i 2017 med et pilotprosjekt med seks utslippsfrie busser. Deretter anskaffet Ruter 70 elektriske busser i eksisterende kontrakter gjennom endringsordrer. Deretter ble utslippsfri teknologi belønnet i nye konkurranser, etterfulgt av utslippsfri drift som et minimumskrav.

3.B.4 Valg av produkter og sertifiseringer

Ruters Utslippsfri 2028 strategi innebærer at alle kjøretøy i drift for Ruter skal ha null lokale utslipp innen 2028. I praksis innebærer en overgang fra diesel til elektrisitet for de aller fleste av Ruters busser og båter. I transporttjenestekontrakter stiller Ruter krav om ISO 14001 (Miljøledelse) ISO 39001 (trafikksikkerhet) og ISO 45001 (Arbeidsmiljø). Der det er praktisk mulig søker Ruter å oppnå svanemerkede bussvaskehaller. Ruter stiller krav om at IT produkter skal være TCO-sertifiserte, for de produktgrupper der dette er tilgjengelig.

3.B.5 Støtte aktivt opp om fri fagorganisering og kollektive forhandlinger, eller der lovverket ikke tillater dette, støtte aktivt opp om andre former for demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon

Fagforeningene spiller en viktig rolle i vår bransje, dette gjelder både for operatørene og for Ruter selv. Vi har i 2023 deltatt i utvalg sammen med NHO Transport, Kollektivtrafikkforeningen og fagforeningene om å få utarbeidet en veileder for førermedvirkning i anskaffelsesprosesser.

3.B.6 Bidrag til utvikling, kompetanseheving og opplæring internt og av leverandører og arbeidere i leverandørkjeden

Ruter har en kontinuerlig dialog med operatørene om både vårt og operatørenes bærekraftarbeid, og hvordan vi kan samarbeide om videre forbedringer.

I vårt samarbeidsarena Operatør- og partnerforum har bærekraft vært et fast tema siden 2018.

I forbindelse med innføring av åpenhetsloven har Ruter hatt ekstra fokus på arbeidsforhold og menneskerettigheter, både i kommunikasjon med våre leverandører og i andre relevante fora.

3.B.7 Bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser i egen virksomhet og leverandørkjeden

Ruter forvalter store kommersielle kontrakter samtidig som Ruter er en stor innkjøper. Dette er forhold som bidrar til å øke risikoen for korrupsjon og misligheter.

Ruter har nulltoleranse for korrupsjon, og har forebyggende og kontrollerende aktiviteter for å redusere korrupsjonsrisikoen. Konkrete tiltak skal baseres på en risikovurdering av det aktuelle området.

Det har ikke blitt identifisert saker knyttet til korrupsjon eller korrupsjonsrisiko i 2023.

3.B.8 Annen relevant informasjon for hvordan dere arbeider med å redusere, forhindre og håndtere negativ innvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø

I Ruter jobber vi særlig med åtte av FNs bærekraftsmål, der vi mener kollektivtrafikken kan påvirke positivt. <https://ruter.no/om-ruter/strategier-og-handlingsplaner/barekraftstrategi/>.

Ruter har også pekt ut 13 temaer som vi anser som vesentlige i vårt bærekraftarbeid. Dette er temaer hvor Ruter har en påvirkning på samfunnet rundt oss og mulighet til å ha en positiv påvirkning. Dette er våre prioriterte områder innen bærekraftarbeidet, som vi jobber kontinuerlig med.

Ruters visjon er å skape bærekraftig bevegelsesfrihet. Tilbudet vårt skal være for alle, uavhengig av funksjonsnivå, kjønn, alder, etnisitet og økonomi. Utestengelse fra felles transportløsninger er også en utestengelse fra muligheten til å delta i samfunnet. Vår ambisjon er at alle borgere i regionen vår skal kunne bevege seg fritt omkring uten å påvirke klima og naturmangfold negativt. Derfor jobber vi systematisk med universell utforming og økt tilgjengelighet.

I løpet av 2023 har vi jobbet systematisk med oppgradering av holdeplasser for buss i Oslo i samarbeid med Bymiljøetaten og Statens vegvesen. Som et resultat av dette har 65 bussholdeplasser blitt oppgradert og fått økt tilgjengelighet i løpet av året.

4

Overvåking av gjennomføring og resultater

Overvåking av gjennomføring og resultater handler om å måle effekten av systematikken og eget arbeid i hvert trinn i aktsomhetsvurderingene, og viser hvorvidt virksomheten gjør gode aktsomhetsvurderinger. Virksomheten må ha systematikk og rutiner på plass for å kunne fange opp og kritisk vurdere egne konklusjoner, prioriteringer og tiltak som er gjort som en del av aktsomhetsvurderinger. Eksempelvis: Er kartlegging og prioritering av mest negativ påvirkning gjort på en faglig god og troverdig måte, og som reflekterer de faktiske forholdene? Virker tiltakene for å stanse, forebygge og/eller redusere virksomhetens negative påvirkning/skade etter hensikten? Er skade gjenopprettet der det er relevant? Dette kan gjelde tiltak virksomheten gjør selv og som utføres av eller i samarbeid med andre. Erfaringene virksomheten gjør seg med arbeidet med aktsomhetsvurderinger brukes for å forbedre prosesser og resultater i fremtiden.

4.A Overvåking og evaluering

4.A.1 Beskriv a) hvem som har ansvar for å overvåke effekten og resultatene av tiltak iverksatt for å håndtere virksomhetens vesentlige risiko for skade/negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, og hvordan overvåkingen gjennomføres i praksis, b) hvem som har ansvar for å evaluere virksomhetens implementering og arbeid med aktsomhetsvurderinger, og hvordan evalueringen gjennomføres i praksis:

Ruters påvirkningskraft ligger i vårt arbeid med anskaffelser. Vårt arbeid innebærer å sette krav og forventninger, og følge opp de selskapene som kjører på kontrakt for oss, som kjøper inn busser og materiell, som ansetter sjåførere, som kjøper uniformer og så videre. Hvordan Ruter utfører sine anskaffelser er derfor avgjørende for vår påvirkning på mennesker, klima og miljø. Ruter har i 2023 flyttet ansvaret for arbeid med aktsomhetsvurderinger, samt ansvar for arbeid med åpenhetsloven, til avdeling for strategiske anskaffelser. Denne avdelingen jobber til daglig med våre leverandører, enten det er transporttjenester eller administrative anskaffelser.

Evaluering og læring i våre anskaffelsesprosesser beskrives i vår anskaffelsesstrategi. Vi gjør grundige evalueringer av foregående anskaffelser og anskaffelsesprosesser for å bygge videre på det som har vært bra, og endre det som har vist seg å være problematisk. For å sikre at forbedringspotensialet blir realisert, er det viktig at kunnskap, vurderinger og beslutninger som tas i løpet av hele anskaffelsesprosessen er blitt dokumentert. Når en anskaffelsesprosess skal evalueres, gir erfaringene til leverandøren for den avsluttede kontrakten verdifull innsikt.

For overvåking av effekt og resultater av tiltak gjennomføres dette gjennom dialog med leverandører. De ulike avdelingene, som har kontakt ut mot ulike typer leverandører og operatører, følger fortløpende opp kartlagt risiko. I tillegg benyttes faglige ressurser med kompetanse på bærekraft, menneskerettigheter og arbeiderrettigheter i arbeidet for å vurdere oppfølgingsspørsmål og -tiltak.

Avdelingene Strategiske anskaffelser, Materiell og anlegg, og HR er utførende for ulike deler av kravene i åpenhetsloven og arbeid med aktsomhetsvurderinger. Strategiske anskaffelser har ansvar for etterlevelse av åpenhetsloven i anskaffelsesprosessen, herunder sikre at krav og forventninger kommuniseres til leverandørene i anskaffelsesprosessen, innhenting av informasjon fra mulige leverandører m.m. Strategiske anskaffelser er sammen med Materiell og anlegg utførende i vurdering av leverandørenes oppfyllelse og etterlevelse av kravene i åpenhetsloven.

HR er utførende for intern kompetansekartlegging og kompetanseheving.

Compliance og juridisk er rådgivere ved spørsmål om åpenhetsloven og tolkninger av lovverket.

Kommunikasjon og Virksomhetsstyring skal informeres dersom det oppstår avvik fra rutine, om beslutninger som er tatt eller annen relevant informasjon.

Vi inkluderer et spekter av kompetanse og funksjoner i selskapslik at vi sikrer at vi dekker vårt behov for innspill og samarbeid på tvers av fagområder.

Ruter ansetter i 2024 en person som skal ha det løpende ansvaret for å følge opp arbeidet med åpenhetsloven og aktsomhetsvurderinger ute i avdelingen. Denne personen vil holde i arbeid slik som risikovurderinger, rapportering og mer. Denne rollen vil også evaluere hvorvidt arbeidet fungerer i praksis, basert på innspill internt og eksternt, og følge opp utvikling og måloppnåelse.

Dessuten brukes Etisk handel Norges nivåvurderinger og deres tilbakemelding på årlig rapportering til å evaluere arbeidet.

4.A.2 Beskriv hvordan dere sannsynliggjør at virksomhetens tiltak for å identifisere, forebygge og redusere negativ påvirkning faktisk fungerer

I 2023 har Ruter igangsatt et større arbeid for å sikre organisering, strukturer og rutiner som er i tråd med OECDs retningslinjer, som sikrer etterlevelse av åpenhetsloven, og ikke minst bidrar i det viktige arbeidet med å redusere risiko for negativ påvirkning på menneskerettigheter og arbeidsforhold. Dette innebærer:

- Flyttet ansvar for åpenhetsloven og aktsomhetsvurderinger til avdeling for strategiske anskaffelser.
- Startet arbeidet med en ny og helhetlig rutine for arbeid med aktsomhetsvurderinger, tilpasset Ruter og i tråd med OECDs retningslinjer.
- Vedtatt ansettelse av en ny person som vil jobbe med åpenhetsloven og aktsomhetsvurderinger, og satt i gang ansettelsesprosess.
- Videreført krav om innledende aktsomhetsvurderinger fra tilbydere i anbudsprosesser, senest i anskaffelsen Transporttjenester Follo 2025.
- Holdt flere dialogmøter med bransjen, og bidratt i forum og kommunisert offentlig om åpenhetsloven, risiko i bransjen og aktsomhetsvurderinger.
- Startet arbeidet med hvordan vi kan jobbe for mer bransjesamarbeid.

Disse grepene er med på å identifisere, forebygge og redusere negativ påvirkning, og forankring av roller med tydelig ansvar bidrar i å følge opp at tiltakene faktisk fungerer.

5

Kommunikasjon av hvordan negativ påvirkning/skade er håndtert

Forutsetningen for god ekstern kommunikasjon om arbeidet knyttet til virksomheters aktsomhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis er at den bygger på konkrete aktiviteter og resultater. Virksomheten skal kommunisere offentlig om relevante styringsdokumentet knyttet til aktsomhetsvurderinger, eksempelvis policyer, retningslinjer, prosesser og aktiviteter knyttet til å identifisere og håndtere virksomhetens faktiske og potensielle negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø. Kommunikasjonen bør inkludere hvordan risikoen er avdekket og håndtert, samt hvilke effekter man oppnådde av tiltakene/aktivitetene. Etter åpenhetslovens §4 skal virksomheter som er omfattet årlig offentliggjøre en redegjørelse for aktsomhetsvurderinger.

5.A. Kommunisere eksternt

5.A.1 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer med berørte interessenter om håndteringen av negativ påvirkning/skade

Ruter engasjerer seg aktivt i dialog og samarbeid med andre virksomheter, organisasjoner, forskningsmiljøer og myndigheter. Temaene favner bredt, fra problemstillinger knyttet til kollektivtilbudet, trafiksikkerhet, fremkommelighet, og elektrifisering, til dialog om tjenester som skal fungere for alle.

Gjennom dialogkonferanser har Ruter tett dialog med leverandører og operatører. Konferansen gjennomføres i forbindelse med anskaffelsesprosesser med formål om å få innspill og diskutere relevante temaer. Regelmessig gjennomføres det også møter med operatører og partnere i Operatør og Partnerforum.

Dersom det oppstår tilfeller av negativ påvirkning/skade vil dette håndteres i dialog med de partner det gjelder.

5.A.2 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer offentlig rundt eget arbeid med kartlegging og håndtering av negativ påvirkning/skade

Ruter har tatt en aktiv rolle i å kommunisere om arbeid med aktsomhetsvurderinger og åpenhetsloven generelt og hvordan Ruter jobber med temaet. Både til våre samarbeidspartnere og i andre forum hvor vi har hatt mulighet. I 2023 har vi kommunisert og delt erfaringer gjennom følgende aktiviteter:

- Deltakelse i DFØ sin arbeidsgruppe om batteriforordningen og kriterieutvikling for bærekraftige batterier
- Holdt innlegg for Bus Nordic, et nordisk samarbeid for sentrale bransjeaktører
- Undervist ved BI Executive masterprogram
- Holdt innledning ved DFØ's seminar om menneskerettigheter og offentlige anskaffelser
- Deltatt på møter i forbindelse med Zero-prosjektet "Hele bilen til null"

Kommunikasjon rundt åpenhetsloven og aktsomhetsvurderinger er også gjort under våre Operatør- og partnerforum, både i 2021, 2022 og 2023.

Oversikt over våre dialogkonferanser og forum ligger her: <https://ruter.no/kollektivanbud/moter/>.

Ruter tar også opp arbeidsforhold og menneskerettigheter i dialogkonferansene som er del av prosessen for nye transporttjeneste-anbud.

Ruter rapporterer offentlig på sitt bærekraftsarbeid hvert år. Bærekraftsrapporteringen er en del av Ruters årsrapport og er tilgjengelig på Ruters nettsider: <https://ruter.no/om-ruter/rapporter/arsrapporter/>. Bærekraftsrapporten inkluderer detaljert rapportering på utslipp.

5.A.3 Beskriv virksomhetens rutine for å ivareta og besvare eksterne henvendelser relatert til informasjonskravet pålagt virksomheter under åpenhetsloven.

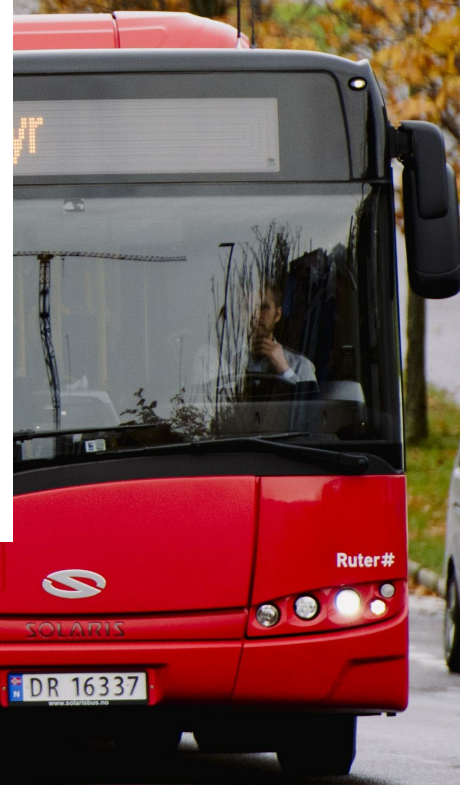
Ruter har etablert et kontaktskjema på Ruter.no for informasjonskrav iht. Åpenhetsloven. Skjemaet ligger på: <https://ruter.no/om-ruter/strategier-og-handlingsplaner/apenhetsloven/>.

Henvendelser via skjemaet har i 2023 gått direkte til avdelingen Strategi og bærekraft som har hatt ansvaret for å besvare ut informasjonskravet innen fristen.

6

Gjenoppretting der dette er påkrevd

Når en virksomhet har identifisert at den har forårsaket eller bidratt til skade på mennesker, dyr, samfunn eller miljø håndteres skaden gjennom å sørge for gjenoppretting, eller samarbeide om gjenoppretting. Gjenoppretting kan innebære økonomisk erstatning eller kompensasjon, en offentlig beklagelse, eller at skaden på annet vis rettes opp. Det handler også om å sørge for tilgang til klageordninger for arbeidere og/eller lokalsamfunn slik at de kan få sin sak hørt og håndtert.

6.A Gjenoppretting

6.A.1 Beskriv virksomhetens policy for gjenoppretting ved negative konsekvenser for mennesker, dyr, samfunn og miljø

Ruter forplikter seg til, og setter krav til leverandører om gjenoppretting av brudd på kontraktsforhold, samt brudd på krav om å respektere menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og miljø.

I våre etiske regler forplikter vi oss til gjenoppretting der vi forårsaker eller medvirker til negativ påvirkning: "Der Ruters aktiviteter forårsaker eller medvirker til negativ påvirkning på mennesker, samfunn eller miljø, skal vi gjennom legitime prosesser bidra til å stanse aktiviteten og sørge for eller samarbeide om gjenoppretting der dette er påkrevd. Der leverandører eller underleverandører er ansvarlig for den negative påvirkningen, er leverandøren også ansvarlig for gjenoppretting".

Ruter følger krav fra sine eiere, Oslo kommune og (tidligere) Viken fylkeskommune, fra 1. januar 2024, Akershus fylkeskommune. Både Oslo og Viken har utarbeidet prinsipper og leverandørkrav for innkjøp av varer og tjenester som har et seriøst og anstendig arbeidsliv som mål. Disse er kalt Oslo-modellen og Viken-modellen. I Oslo-modellens standardkrav for anskaffelser er det krav om å utføre aktsomhetsvurderinger, inkludert krav om å sørge for, eller samarbeide om, gjenoppretting og erstatning for negative konsekvenser.

Ruters anskaffelsesstrategi beskriver våre forpliktelser til å imøtekomme krav i Lov om offentlige anskaffelser §5 som pålegger offentlige oppdragsgivere å «ha egnede rutiner for å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter ved offentlige anskaffelser der det er en risiko for brudd på slike rettigheter». Ruter er også omfattet av åpenhetslovens krav om å gjennomføre aktsomhetsvurderinger, og dermed trinn seks i OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger omhandler gjenoppretting. I tillegg forpliktes vi til å utføre aktsomhetsvurderinger som medlem av Etisk handel Norge.

I Ruters Handlingsregler for Leverandører stilles det blant annet krav om at Ruters leverandører skal respektere grunnleggende krav til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og miljø og at FNs konvensjon for funksjonshemmedes menneskerettigheter (CRPD) skal respekteres innenfor rammen av norsk lov. Handlingsreglene forplikter leverandøren til å rette brudd innen satt tidsfrist fra oppdragsgiver. Rettelsene skal dokumenteres skriftlig, og vesentlig mislighold kan gi grunnlag for heving av kontrakt. Ruter kan også kreve at leverandøren skifter ut underleverandører dersom bruddet skjer i leverandørkjeden.

I vedlegg til handlingsreglene for leverandører som handler spesielt om menneskerettigheter og nasjonale sikkerhetsinteresser, er det ytterligere krav til respekt for menneskerettigheter og aktsomhetsvurderinger. Leverandøren forpliktes til å beskrive tiltak for å forebygge, stanse, og/eller redusere konsekvenser av brudd på kravene i kontrakten.

Ved brudd på kontrakten krever Ruter at dette rettes opp, og leverandøren skal fremlegge en tiltaksplan for retting som følges opp av Ruter.

Beskriv eventuelle tilfeller av gjenoppretting i rapporteringsperioden

Ruter kjenner ikke til tilfeller hvor det har vært aktuelt med gjenoppretting.

6.B Sikre tilgang til klagemekanismer

6.B.1 Beskriv hva virksomheten gjør for å sikre at ansatte i egen virksomhet og andre interessenter, spesielt påvirkede arbeidere samt lokalsamfunn har tilgang til varslingskanaler og klagemekanismer, når det er aktuelt

Ruter har etablert en ekstern varslingskanal hvor alle medarbeidere i Ruter, leverandører, kunder og samarbeidspartnere har rett til å varsle om kritikkverdige forhold i virksomheten som vedkommende får kjennskap til. Tjenesten driftes av rådgivnings- og revisjonsselskapet KPMG, som vil sørge for å behandle ditt varsel på en god og sikker måte.

Med kritikkverdige forhold menes forhold som er i strid med rettsregler, Ruters skriftlige etiske retningslinjer eller etiske normer som det er bred tilslutning til i samfunnet. Dette kan for eksempel være forhold som innebærer:

- fare for liv eller helse
- fare for klima eller miljø
- korrupsjon eller annen økonomisk kriminalitet
- myndighetsmisbruk
- uforsvarlig arbeidsmiljø
- brudd på personopplysningssikkerheten

Denne varslingskanalen er tilgjengelig på: <https://ruter.integrityline.com/frontpage>

Foto i rapporten: Ruter AS/ Redink, Fartein Rudjord

Kontaktinformasjon:

Ruter As

Marit Elin Leite, Direktør strategiske anskaffelser

marit.elin.leite@ruter.no